

**28. Wielkanocny Festiwal
Ludwiga van Beethovena
Warszawa 17—29 marca 2024**

19.03.2024

Wtorek, 19 marca, 19.30 / Tuesday, 19 March, 7:30 pm

Filharmonia Narodowa – Sala Koncertowa
Warsaw Philharmonic – Concert Hall / ul. Sienkiewicza 10

Koncert pod Honorowym Patronatem Ambasador Kanady, Pani Catherine Godin
Concert under the Honorary Patronage of the Ambassador of Canada, Mrs Catherine Godin

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

32 wariacje c-moll WoO 80

32 Variations in C minor, WoO 80

Thema. Allegretto	Variation 11	Variation 21
Variation 1	Variation 12.	Variation 22
Variation 2	Maggiore	Variation 23
Variation 3	Variation 13	Variation 24
Variation 4	Variation 14	Variation 25
Variation 5	Variation 15	Variation 26
Variation 6	Variation 16	Variation 27
Variation 7	Variation 17. Minore	Variation 28
Variation 8	Variation 18	Variation 29
Variation 9	Variation 19	Variation 30
Variation 10	Variation 20	Variation 31

Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809-1847)

Variations sérieuses op. / Op. 54

Andante sostenuto	Variation X. Moderato
Variation I	Variation XI
Variation II. Un poco più animato	Variation XII. Tempo di tema
Variation III. Più animato	Variation XIII
Variation IV	Variation XIV. Adagio
Variation V. Agitato	Variation XV
Variation VI	Variation XVI. Allegro vivace
Variation VII	Variation XVII
Variation VIII. Allegro vivace	Presto
Variation IX	

Gabriel Fauré (1845-1924)

Temat i wariacje cis moll, op. 73

Theme and Variations in C-flat minor, Op. 73

Quasi adagio

I. Lo stesso tempo

II. Più mosso

III. Un poco più mosso

IV. Lo stesso tempo

V. Un poco più mosso

VI. Molto adagio

VII. Allegretto moderato

VIII. Andante molto moderato

IX. Quasi adagio

X. Allegro vivo

XI. Andante molto moderato espressivo

Przerwa / Intermission

Thomas Adès (1971)

Blanca Variations

Ludwig van Beethoven

Wariacje i fuga Es-dur op. 35

Variations and Fugue in E-flat major, Op. 35

Introduzione col Basso del Tema. Allegretto vivace

Tema

Variation 1

Variation 2

Variation 3

Variation 4

Variation 5

Variation 6

Variation 7. Canone all'ottava

Variation 8

Variation 9

Variation 10

Variation 11

Variation 12

Variation 13

Variation 14. Minore

Variation 15. Maggiore. Largo – attacca Coda

Finale. Alla Fuga. Allegro con brio

Louis Lortie – fortepian / piano

ELLE

Louis Lortie

Od przeszło trzydziestu lat, francusko-kanadyjski pianista Louis Lortie buduje reputację jednego z najbardziej wszechstronnych pianistów świata. W tym czasie nawiązał długoterminowe relacje z kilkoma najbardziej prestiżowymi orkiestrami Europy, Ameryki Północnej, Azji i Australii.

Bogata fonografia Louisa Lortiego, na którą składa się ponad 45 nagrań dla wytwórni Chandos Records, obejmuje repertuar od Mozarta po Strawińskiego, w tym kompletny cykl sonat Beethovena, całość *Années de pèlerinage* Liszta oraz – od niedawna – całość dzieł fortepianowych Chopina.

Louis Lortie prowadził klasę mistrzowską w Queen Elisabeth Music Chapel w Brukseli w latach 2017–2022 i, jako mentor wyjątkowo utalentowanych pianistów, nieustannie wprowadza przedstawicieli nowego pokolenia m.in. w cykl Beethoven/Liszt w Wigmore Hall, oraz w takie wydarzenia jak Międzynarodowy Festiwal w Dreźnie, Maraton Skriabina w LacMus czy Bolzano Festival Bozen.

Zwycięzca Konkursu im. Busoniego i laureat Konkursu w Leeds w 1984 roku, Louis Lortie studiował u Yvonne Hubert (uczennicy legendarnego Alfreda Cortot), a następnie u Dietera Webera oraz Leona Fleishera w Wiedniu.

For over three decades, French-Canadian pianist Louis Lortie has continued to build a reputation as one of the world's most versatile pianists. In this time, he has established long-term partnerships with some of the most prestigious orchestras in Europe, North America, Asia, and Australia.

A prolific recording artist, Louis Lortie has produced over 45 recordings on Chandos Records label, covering repertoire from Mozart to Stravinsky, including a complete Beethoven sonata cycle, the complete Liszt *Années de pèlerinage*, and, most recently, the complete piano works of Chopin.

Louis Lortie was Master in Residence at The Queen Elisabeth Music Chapel of Brussels from 2017 until 2022; he continues to mentor exceptionally talented pianists, introducing the new generation in series recently including a Beethoven/Liszt cycle at Wigmore Hall, and at such events as the Dresden International Festival, Scriabin Marathon at LacMus, and the Bolzano Festival Bozen.

A former winner of the Busoni Competition and laureate of the Leeds Competition (1984), Louis Lortie studied with Yvonne Hubert (a pupil of the legendary Alfred Cortot), and then with Dieter Weber and Leon Fleisher in Vienna.

louislortie.com

Wariacyjne misterium Lortiego

Wybór wariacyjnego repertuaru koncertowego niewątpliwie wpisuje się w specyfikę pianistki Louisa Lortiego – artysty ceniącego wszechstronność i artystyczny płodozmian. Francusko-kanadyjski wirtuoz, niegdyś cudowne dziecko (debiutował z Montreal Symphony Orchestra jako trzynastolatek), później zwycięzca konkursu im. Ferruccio Busoniego w Bolzano i laureat konkursu w Leeds (oba sukcesy w 1984 roku), dziś postrzegany jest jako muzyk „świadomie poszukujący”, którego grę – cytując „The Times” – cechuje „połączenie całkowitej spontaniczności i przemyślanej dojrzałości, właściwe jedynie mistrzom”. Ta szczególna dychotomia (z jednej strony uleganie chwili, z drugiej drobiazgowy zamysł) ma jednak szerszy zasięg i obejmuje ogólną koncepcję fortepianowej sztuki. Lortie, owszem, hołduje różnorodności, ale w obrębie wybranego zjawiska, dlatego w jego artystycznym dorobku pękającym od afiszy i płyt znajdziemy kalejdoskop wszystkich sonat i koncertów fortepianowych Beethovena, komplet utworów Ravela czy utwory wszystkich trzech tomów *Années de pèlerinage*, którymi w 2011 roku uczcił dwusetne urodziny Liszta. Można w tej wielowymiarowości zogniskowanej na wybranym obszarze doszukiwać się syndromu „żywego srebra” w osobowości artystycznej Lortiego, ale można dostrzec i wpływy Leona Fleishera, jawnie namawiającego uczniów do świeżego i odważnego spojrzenia na kanon literatury światowej. Mówił o tym swego czasu inny wybitny wirtuoz i wychowanek amerykańskiego pianisty, Kevin Kenner, tłumacząc motywy swoich działań w zakresie poszukiwania wpływów tanga w twórczości Fryderyka Chopina. Wieczór poświęcony wariacjom – formie zasadzającej się na różnorodności w obrębie jednego tematu, a zatem w sposób transparentny realizującej wykonawcze idee Lortiego – obejmuje Beethovenowska klamra, jako wyraźny ukłon pianisty w stronę szczególnie bliskiego autora. W otwierających recital 32 *wariacjach c-moll* na temat własny z 1806 roku skrzy się od fakturalnego i artykulacyjnego bogactwa, i to z pewnością stanowi raj dla wirtuoza tej klasy, ale ważniejszy od zawitości

technicznych wydaje się sposób, w jaki Beethoven odnosi się tu do późnobarokowej tradycji. Nie ma chyba w fortepianowym dorobku wielkiego klasyka utworu, który równie silnie nawiązuje do passacaglii w rozumieniu Bachowskim, co ten krótki ośmiotakt wsparty na opadającym basie i stanowiący przyczynek do przeszło trzydziestu wariacji. I to jest podwójne wyzwanie, prawdziwy estetyczny poligon pozwalający sprawdzić, ile w dziewiętnastowiecznej pianistycznej tradycji, a w „barokowym” Beethovenie – Lortiego. O ile jednak Ludwig van Beethoven w repertuarze Kanadyjczyka nie schodzi właściwie z afisza, o tyle twórczość Feliksa Mendelssohna-Bartholdy’ego, która w przygotowanej przez niego monograficznej odsłonie wariacji zajęła drugą pozycję, spotykana jest zdecydowanie rzadziej. Dlaczego zatem teraz? W programie wieczoru z autorem *Fidelia* w tle? Melancholijny, pieśniowy temat *Variations sérieuses* op. 54 z 1841 roku (echo głębokiego uczucia do poślubionej kilka lat wcześniej Cécile Jeanrenaud) daleki jest przecież od Beethovenowskiej konwencji, choć w samych wariacjach fakturalne podobieństwo (pochody oktawa, struktura akordowa, kontrasty rejestrów) jest już wyraźnie słyszalne. Ważna jest natomiast nie tylko materia muzyczna, ale i jej historyczno-kulturowy kontekst, a ten – jak wiadomo – jest Beethovenowski na wskroś. Umieszczenie kompozycji Mendelssohna w albumie, z którego dochód przeznaczony został na odlanie z brązu pomnika Beethovena (odsłoniętego w 1845 roku w jego rodzinnym mieście) otwiera ważne interpretacyjne drzwi. Dla Lortiego, który chętnie gra *Sonatę Księżycową* w romantyzującym stylu, nadarza się okazja do odwrócenia ról i spojrzenia na romantyczną pianistykę okiem mistrza z Bonn. Pod palcami nadal zatem brzmi Mendelssohn, ale w sercu i w duszy – już nie. Tymczasem to właśnie ten kompozytor, a za nim Robert Schumann i Fryderyk Chopin, nazaczył romantycznym piętnem twórczość kolejnego bohatera wieczoru, Gabriela Faurégo, którego *Temat z wariacjami cis-moll* op. 73 z 1895 roku Lortie umieścił w trzecim punkcie programu. Łączy tych panów wiele – poza francuskim pochodzeniem kanadyjskiego pianisty także fundamentalne podejście do instrumentu i wyczulenie na dźwięk. Fauré był wirtuozem –

grał subtelnie i miękko, jednocześnie prezentując technikę gry godną pianistycznej ekwilibrystyki Liszta. „Brakuje mi palców” – mówił autor *Symfonii Faustowskiej*, rozczytując organowo pomyślane kompozycje fortepianowe Faurégo. Camille Saint-Saëns wtórował: „Gdyby istniał Bóg lewej ręki, chciałbym go poznać. Ta muzyka jest pod tym względem okropna. Udało mi się ją opanować jedynie dzięki determinacji”. Dorobek fortepianowy francuskiego twórcy obejmuje pełną gamę form i gatunków zapożyczonych z dziewiętnastowiecznej tradycji (preludia, nokturny, impromptus, walce, barkarole, wariacje, romanse), i większość z nich została utrwalona w dyskografii Lortiego. *Temat cis-moll* z opusu 73 zdradza wpływy Beethovena, a jeszcze bardziej Brahmsa – głównie za sprawą ciężaru i gęstej konsystencji brzmienia. Jego II wariacyjnych odstęp to wytrawne studium pianistyki w fakturalnie zróżnicowanych odcieniach, zamknięte enigmatycznym, polifonizującym finałem, o którym Aaron Copland pisał, że „nie skłania publiczności do braw”. Lortie kończy nim – po części przekornie, a po części odważnie – pierwszą odstęp poświęconego cykлом wariacyjnym wieczoru.

A w drugiej – ponownie Beethoven, chociaż nie od razu. *Wariacje i fugę Es-dur* op. 35 poprzedza bowiem muzyka współczesna w postaci *Blanca Variations* Thomasa Adèsa, brytyjskiego kompozytora urodzonego u progu lat 70. XX wieku w Londynie, absolwenta King's College w Cambridge chętnie sięgającego w kompozytorskiej twórczości po tradycyjne gatunki i formy. Adès jest pianistą, stąd w jego dorobku wiele utworów (zwłaszcza kameralnych) przeznaczonych na macierzysty instrument, ale ważne miejsce zajmują w nim także dzieła orkiestrowe, chóralskie i przede wszystkim opery, z których ostatnia – *The Exterminating Angel (Anioł zagłady)* z 2016 roku – powstała pod wpływem filmu Luisa Buñuela o tym samym tytule. I to właśnie z niej pochodzi cykl pięciu fortepianowych wariacji opartych na temacie zaczerpniętym z ludowej melodii *Lavaba la blanca niña* i umieszczonych w librecie w wykonaniu Blanki Delgado – słynnej pianistki uczestniczącej w upiornej kolacji, z której nie można wyjść. A choć dzieło Adèsa dzieli od brzmiącego wcześniej *Tematu z wariacjami* przeszło 120 lat, słychać w nim

przecież estetyczne pokrewieństwo dusz, chociażby w postaci nieoczywistej harmonii i ażurowej narracji tematu, w sposób naturalny kontynuujących ezoterykę ostatniej wariacji Faurégo.

Zamykające recital Beethovenowskie *Wariacje Es-dur* op. 35 (potocznie określane jako *Wariacje Eroica*) z 1802 roku, z tematem wykorzystanym wcześniej w balecie *Twory Prometeusza* op. 43, a później w finale *III Symfonii Es-dur* op. 55, brzmiały zrazu niepozornie, ale to oczywista ułuda. Czas ich powstania wiąże się z jednej strony z zaakceptowaniem przez kompozytora postępującej głuchoty (w tym samym roku jego bracia otrzymują wstrząsające listy nazywane „Testamentem Heiligenstadzkim”), z drugiej – z nadejściem najbardziej płodnego okresu w jego kompozytorskiej karierze. Za chwilę świat pozna najwspanialsze symfonie, uwertury i sonaty fortepianowe, w tym *Waldsteinowską* i *Appassionatę*, uważane dziś za szczytowe osiągnięcie Beethovena w zakresie eksperymentów z fakturą i formą. „Wypracowałem coś, co można nazwać zupełnie nową manierą” – pisał do wydawcy o utworach powstałych w tym czasie, w tym o piętnastu *Wariacjach Es-dur* z tematem poprzedzonym recytatywem basowym, fakturalnie i wyrazowo zapowiadających późniejszą symfoniczną fortepianowego stylu. Finałowa fuga z kontrapunktycznymi przekształceniami materiału muzycznego pełni rolę epilogu wieńczącego nie tylko barwny kalejdoskop Beethovenowskich pomysłów w *Es-dur*, ale i wariacyjne misterium Lortiego. „Die Welt” nie bez przyczyny ogłosił kanadyjskiego pianistę reżyserem estradowych spektakli i mistrzem koncertowej narracji prowadzonej śladem wielkiego klasyka. Pointa recenzji po jednym z jego berlińskich występów brzmiała: „To najprawdopodobniej najlepszy Beethoven od czasów Wilhelma Kempffa”.

Maria Wilczek-Krupa

Nota biograficzna wykonawcy na podstawie dostarczonych materiałów / Artist biography is based on submitted information.

Fotograf / Photographer: EliasPhotography.

© 2024, Stowarzyszenie im. Ludwiga van Beethovena
Ludwig van Beethoven Association

Stowarzyszenie
im. Ludwiga
van Beethovena

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Narodowy
Instytut
Muzyki
i Tańca
Dofinansowane ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu
Promocji Kultury w ramach programu „Miejscę,
niekwestionowanego protektora” Muzyki i Tańca

PARNER GŁÓWNY

MECENAS

PARTNER

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Filharmonia
Narodowa

TEATR WIELKI
OPERA
NARODOWA

TEATR MUZYCZNY
W WARSZAWIE

ZACHĘTA

EUROPEJSKIE CENTRUM MUZYKI
KRZYSZTOFA PENDERECKIEGO

FILHARMONIA
im. Karola Szymanowskiego
W KRAKOWIE

INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

Luxembourg
Philharmonic

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

BIBLIOTEKA
JAGIELLOŃSKA

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

AKADEMIA
MUZYCZNA
IM. KRZYSZTOFA
PENDERECKIEGO
W KRAKOWIE

ISTITUTO
italiano
di CULTURA
WARSZAWA

INSTITUT
FRANÇAIS
WARSZAWA

amb. litewska
w Warszawie

polsko
luksemburska
izba gospodarcza

GRAND DUCHY OF LUXEMBOURG
Embassy in Warsaw

AMBASADA
REPUBLIKI LITEWSKIEJ
W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Ambasád na hÉireann | An Phoblainn
Embassy of Ireland | Poland
Ambasada Irlandii | Polska

Ambasada Norwegii

Ambasada Republiki Czeskiej
w Warszawie

Ambasada
Austrii
Warszawa

Ambasada
Republiki Federalnej Niemiec
Warszawa

Ambasciata d'Italia
Varsavia

HEXELINE

clip
group

FERRERO

KLONN

KLONN

pap

DORACO

The Gloria
vinyl & cassette

VITKAC
VITKAC.COM

TVP
KULTURA

dwójka
POLSKIE RADIO

wyborcza.pl

POLITYKA

VIVA!

ELLE

JCDecaux

BETHOVEN
MAGAZINE